

Képes György

Az első magyar törvénytervezet a korlátolt felelősségű társaságról

A korlátolt felelősségű társaságot mint a részvénytársaság és a kisebb, személyegyesítő társaságok előnyeit ötvöző új társas vállalkozási formát 1892-ben Németországban vezették be először.¹ A közkeletű megnevezéssel máig csak „*GmbH-Gesetz*”-ként említett német törvénynek hamar híre ment Európában, így Magyarországon is. Neumann Ármin (1845–1909) ügyvéd² a *Magyar Jogászegylet* 1892. október 29-i teljes ülésén ismertette először részletesen, előadását azzal zárva, hogy egy olyan új szabályozásról van szó, „melyet kereskedelmi törvényünk sokáig többé nem késztet revisiójánál figyelmen kívül hagynunk nem lehet”.³ Neumann 1902-ben megbízást is kapott az igazságügy-minisztertől arra, hogy készítsen tervezetet a korlátolt felelősségű társaság bevezetéséről, de erre végül nem került sor.⁴ A kft.-re vonatkozó első magyar törvénytervezetet végül, a Magyar Gyáriparosok Országos Szövetsége felkérésére, egy másik budapesti ügyvéd, Pap Dávid (1868–1919) készítette el, és a szervezet *Közlemények* című lapjának 1905. 12. (decemberi) számában tették közzé.⁵

1. A szerzőről és a tervezetről általánosságban

Pap Dávid 1868. szeptember 2-án, a Nógrád vármegyei Csécse nagyközségben született.⁶ Középkorai és egyetemi tanulmányait is a fővárosban végezte, a Budapesti Tudományegyetemen 1891-ben szerzett jogtudományi doktorátust. Az egyetem elvégzését követően a *Magyar Hírlap*nál helyezkedett el, a közgazdasági rovat vezetőjeként. 1892-ben, 24 évesen, még eredeti családnévén írt, *Az olasz valuta története* című tanulmányáért akadémiai pályadíjban részesült.⁷ 1893 és 1896 között a Magyar Folyam- és Teherhajózási Vállalat titkáráként dolgozott. 1894-ben *Az adók reformja* címmel írt értekezést, amelyért szintén akadémiai díjat kapott. 1897-től ügyvédként praktizált, de a tudomány művelésével nem hagyott fel. Még ugyanebben az évben megjelent *A zárszámadás joga* című tanulmánya,⁸ közreműködött a *Magyar Törvények Grill-féle kiadása* egyes pénzügyi jogi jogszabályokat ismertető kiadványai megírásában, 1902-ben pedig *A Curia* bíraskodása képviselőválasztási ügyekben címmel jelent meg könyve.⁹

A korlátolt felelősségű társaságról szóló, az MGYOSZ jogtanácsosaként¹⁰ írt tervezete, amellel, hogy – néhány

elírástól és a még nem letisztult fogalomhasználatától eltekintve – magas színvonalú és alapos munka, több szempontból is különleges. Mindenekelőtt ez volt nemcsak az első, hanem az egyetlen, még a dualizmus korában (igaz, egy társadalmi szervezet lapjában és nem hivatalos kormányzati lapban) közzétett magyar törvénytervezet a kft. bevezetéséről, ráadásul, ha a kormány felkarolja és a parlament is elfogadta volna, nagyjából az osztrák törvénnyel (1906. március 6.)¹¹ egy időben vezethették volna be Magyarországon az új társasági formát. Ez nemcsak azért lett volna kiemelkedő, mert így Németország (1892. április 20.) és Portugália (1901. április 11.)¹² után Magyarország Ausztriával együtt lehetett volna a világon a harmadik ország, ahol ez megvalósul, hanem a Monarchiát alkotó két állam közös érdekű ügyei szempontjából fontos jogharmonizációt is szolgált volna.¹³

Emellett azért is nagyon érdekes Pap Dávid tervezete, mert – ellentétben a német törvénnyel és az arra, valamint az annak alkalmazása során szerzett tapasztalatokra épülő osztrák javaslattal – bevallotta a kft. atyjaként tisztelt porosz Wilhelm von Oechelhäuser (1820–1902) által megfogalmazott eredeti, a közkereseti társaság mint személyegyesítő társasági forma korlátolt felelősségűvé alakítását jelentő – e sorok írója által is igen jónak tartott – koncepciót¹⁴ követte a végül világszerte, így az 1930. évi V. tc.-kel Magyarországon is megvalósult (és máig létező) „kis részvénytársaság”¹⁵ helyett. Ahogy Pap a tervezet végén fogalmaz:

„hazai viszonyaink figyelembe vétele mellett célszerűbbnek találtuk azt, hogy a korlátolt felelősségű társaságnak olyan szabályozására törekedjünk, amely inkább a közkereseti és betéti társaságra nézve fennálló szabályokhoz alkalmazkodik”.¹⁶

A két megközelítés közötti különbséget a javaslat szerzője a felelősség áttörésének lehetőségével érzékelteti, utalva arra, hogy míg az 1892. évi német törvény és az akkor még elfogadás előtt álló osztrák jogszabály szerint a tagok a törzsbetétjeik szolgáltatásáért csak a társasággal szemben tartoztak felelősséggel, a Pap-féle tervezet szerint viszont ezen a korláton belül a hitelezők a társasággal együtt közvetlenül is perelhették volna azt a tagot, akivel kapcsolatban bizonyítani tudták, hogy nem tett eleget betétfizetési kötelezettségének (lásd a tervezet 20. §-ának első bekezdését).¹⁷ A felelősségáttörés kérdése a mai napig élénken foglalkoztatja a társasági joggal foglalkozó bírakat, más jogi szakembereket és persze a jogtudományt is,¹⁸ miközben eleve így is meg lehetett volna alkotni az alapvetően legalább annyira személy-, mint tőkeegyesítő jellegű kft. felelősségi rendszerét az rt.-re vonatkozó szabályozás átvétele helyett, még ha ez sokak szerint ellentétben állt is volna a jogi személyek tiszta dogmatikájával.¹⁹

2. A törvénytervezet részletes bemutatása

A fenti, figyelemfelkeltőnek szánt bevezető gondolatok után tekintsük át részletesen is Pap Dávid művét. Az első két szakasz (1–2. §) néhány általános, fogalomtisztázó és a szabályozás logikáját rögzítő szabályt tartalmaz. Ezeket tizenegy, címmel ellátott fejezet követi (A társaság megalakítása; A korlátozott felelősségű társaság jogviszonyai; A társaság képvisellete; A társasági tagok jogviszonyai; Számadás; A tőkerész; A tőkerészre teljesítendő befizetések; A társaság feloszlása és egyes tagok kiválása; Elévülés; Külföldi korlátozott felelősségű társaságok; Büntető határozatok), végül a szöveg a törvény hatályba léptetéséről rendelkező, Zárhatózó című, egyetlen szakaszból álló fejezettel zárul. A Pap-féle tervezet tehát jobban tagolt, mint a német *GmbH-Gesetz*,²¹ ugyanakkor a készülő, a német „ösnél” jóval fejlettebb osztrák törvénnyél²² egyszerűbb és helyenként kevésbé logikus.

A szabályozás módszere szerint a magyar kft.-törvény is egy kereskedelmi jogi *lex specialis* lett volna (ahogy majd a Kuncz Ödön-féle 1930. évi V. tc. is az lesz), mely mögött ott áll az 1875. évi XXXVII. tc., a „kereskedelmi törvény”. Az 1. § (1) bekezdése szerint ugyanis a kft. is kereskedelmi társaság, csak épp a Kt.-n kívül szabályozott változat, a második bekezdés értelmében pedig a törvényben nem szabályozott kérdésekben a Kt. rendelkezéseit kellett volna alkalmazni. Igen lényeges a harmadik bekezdés szabálya is, amely kimondja, hogy a törvény kogens rendelkezéseket tartalmaz, melyektől a tagok közös meg egyezéssel (elsősorban magában a társasági szerződésben) csak annyiban térhetnek el, amennyiben a törvény ezt kifejezetten megengedi. A 2. § értelmében a társaság a cégjegyzékbe való bejegyzéssel és annak közzétételével („kihirdetéssel”) jön létre, annak megtörténteig egyszerű *societasként* viselkedik: „Azok, kik a bejegyzés és kihirdetés előtt a társaság nevében eljárnak: személyesen, korlátlanul és egyetemlegesen felelősek.”

Pap (1895-ig Kohn) Dávid²⁰

2. 1. A társaság megalakítása, a társasági szerződés kötelező tartalmi elemei

A társaság megalakításáról szóló fejezet mindenekelőtt rögzíti, hogy a cégalapításhoz legalább két tag szükséges. A későbbiekben ez érdekes vitákat fog kiváltani – a két világháború közötti időszak kiváló kereskedelmi jogásza, a tragikus körülmények között elhunyt²³ Szende Péter Pál (1897–1940) ügyvéd a *Kereskedelmi Jog* című szakfolyóiratban külön tanulmányt szentel majd a „one-man company”-nek²⁴ –, de ekkoriban még a „társaság” fogalmába az egyetlen személy által alapított okirattal létrehozott társaság (ami ma már nemcsak lehetőség, hanem bevett gyakorlat is) nem tűnt beleilleszhetőnek. Ugyanakkor Pap tervezete nem zárta ki, hogy a kft. a későbbiekben egyszemélyessé váljék azáltal, hogy egyetlen tag szerzi meg a „tőkerészek” (azaz üzletrészek) 100%-át [3. § (2) bekezdés].

A társaság alapítása a társasági szerződés (valamennyi tag általi) aláírásával történhetett. Ezt a 4. § (1) bekezdése „alapvető szerződésnek” nevezi, de a későbbiekben több helyütt találkozhatunk a ma is használatos „társasági szerződés” kifejezéssel is, sőt az „alapvető szerződés” kifejezés a 4. §-on kívül csupán két szakaszban [5. § (1) bekezdés, 25. §] fordul elő. (A német kft.-törvény a *Gesellschaftsvertrag* terminust használja, és ezt a szóhasználatot vette át az 1906. márciusi osztrák törvény is, amelyet Pap Dávid javaslati formában már jól ismert.) Érdekes módon Pap csak az írásba foglalást írta volna elő, a közjegyzői okirati forma csak a meghatalmazáshoz (ha valamely tag nem személyesen írja alá) és a cégalapítás bejelentéséhez, azaz – ma így mondanánk – a cégbejegyzési kérelemhez lett volna szükséges [lásd 4. § (2) bekezdés, 15. § (2) bekezdés].

Az 5. § a társasági szerződés kötelező tartalmi elemeit határozza meg. Rögzíteni szükséges, hogy a tagok korlátozott felelősségű társaságot hoznak létre (1.); meg kell határozni a társaság „cégét” (cénevét) és székhelyét (2.); a társaság „célját” (főtevékenységét) és annak megváltoz-

tatásának lehetőségét és módját (3.); a „társasági tőke” (törzstőke) mértékét és szintén annak megváltoztatásának lehetőségét és módját (4.); a tagok „tőkerészenek” (itt: törzsbetéteinek) nagyságát, befizetésének módját, továbbá megváltoztatásának lehetőségét és módját (5.); a társaság időtartamát (6.); a cégjegyzés módját (7.); a képviselőre jogosultak személyét (8.); az esetleges mellékszolgáltatásokat (9.) és hogy lehetséges-e pótbefizetést előírni a tagok részére (10.); valamint nem pénzbeli „betétel” esetén annak értékét, azzal, hogy ha a cserébe kapott „tőkerész” alacsonyabb, akkor a különbözet vételárként a tagnak kifizethető (11.). Emellett „befoglalhatók a társasági szerződésbe egyéb intézkedések is, amelyeket a tagok szükségesnek találnak” (5. § utolsó bekezdése), de a társasági szerződés törvénybe ütköző rendelkezései a 6. § szerint „hatálytalanok” (helyesen: semmisek).

A 7. § a cégnévre vonatkozó szabályokat tartalmazza. Ez – szintén a korabeli gyakorlattal összhangban – igen szigorúan vette a névvalódiság követelményét, ugyanis a valóságtól elrugaskodott megnevezéseket tiltotta, és csak olyan cégnév választását engedte volna a tagok számára, amely vagy a társaság főtevékenységére („a vállalat tárgyára”) utal, vagy legalább egy tag nevét tartalmazza „a társasági viszony létezésére utaló toldással”. A cégnévnek ezen felül kötelező eleme lett volna a „korlátolt felelősségű társaság” megnevezés, melynek rövidítését a tervezet nem engedte volna használni. A 8. § értelmében a társaság a cégnévet akkor is tovább használhatta volna, ha azon tagjainak, akiknek a személyneve abban benne foglaltott, a tagsági jogviszonya a társaságban bármely okból megszűnik.

A 9. § a cégjegyzés módját szabályozza, mely szerint egy vagy több, „a társaság képviselőjére jogosított tag” abban a formában írja nevét az írott vagy nyomtatott „cégszöveg” (cégnév) alá, ahogy azt a cégbíróságnál bejelentette. Ez talán az első hiba a szövegben, ugyanis a későbbiekben már nem érvényesül az a közkereseti társaságokra jellemző szabály, hogy a céget csak a tagok képviselhetik, hanem ezt a jogosultságot az „üzletvezetőkre” (azaz a később, részben Kuncz Ödön hatására elterjedt kifejezéssel ügyvezetőkre) ruházza (41. §), miután azt is világossá tette, hogy „Az üzletvezetőnek nem kell a társaság tagjának lenni” (40. § második bekezdése). A tervezet véglegesítése során ezt az ellenmondást fel kellett volna oldani, meghozva azt a döntést, hogy a személyegyesítő társaságokra jellemző módon csak a tagok lehessenek-e képviselők (ahogy a 9. § előrevetíti), vagy üzletvezetőként külső személyek is képviselhesék a társaságot (40–41. §).

A 10. § szerint a társaságnak „a magyar korona országai területén levő” bármely helységben lehetett volna a székhelye (azaz akár Horvátországban is, amint arra a 119. § utal is a tervezet végén). A 11. § a társaság céljával kapcsolatban mindössze annyi szabályt szögez le, hogy az sem a törvénybe, sem „jó erkölcsökbe” ütköző nem lehet. Semmilyen egyéb megkötést nem találunk, azaz bármely olyan célra lehetett volna korlátolt felelősségű társaságot alapítani, amelyre más kereskedelmi társaságot is (a későbbiekben ez komoly vitakérdés lesz a szakirodalomban Magyarországon is, mivel a viszonylag egyszerű, ám kor-

látolt tagi felelősséggel járó formát sokan nem tartották alkalmasnak nagyobb üzleti kockázattal járó, illetve jelentősebb tőkeigényű gazdasági tevékenységek végzésére). A 11. § (2) bekezdése szerint a társaság célja főszabályként csak valamennyi tag hozzájárulásával változtatható meg, ám ettől a társasági szerződésben el lehetett volna térni.

A 12. § a korlátolt tagi felelősséggel működő társaságok egyik legkritikusabb kérdését szabályozza: a „társasági tőke”, azaz törzstőke minimumát. Ezt Pap Dávid 10 000 koronában, az egyes tagok törzsbetéteinek legalacsonyabb mértékét pedig 500 koronában (13. §) javasolta meghatározni. Az aranyalapú koronát mint fizetőeszközt 1892-ben, Wekerle Sándor (1848–1921) pénzügyminiszter, később miniszterelnök javaslatára vezették be Magyarországon, és 1900. január 1-jétől vált kötelezővé az alkalmazása, amivel az Osztrák–Magyar Monarchia egységes fizetőeszközüvé vált. Egy korona 1905. évi értéke kb. 1 800 mai forintnak felel meg,²⁵ azaz mai értéken számítva Pap 18 millió forintos törzstőkeminimumot várt volna el egy kft.-től (ez a jelenleg előírt minimális törzstőke hatszorosa). Bár mai szemmel ez akár túlzónak is tűnhet, megjegyzendő, hogy az 1906. évi osztrák törvény 20 000 koronás tőkeminimumot határoz meg, azaz a Pap-féle tervezet törvényerőre emelkedése esetén feleakkora kezdőtőkével lehetett volna Magyarországon kft.-t alapítani, mint Ausztriában. Ráadásul elegendő lett volna a bejegyzés előtt a törzstőke 30%-ának a befizetése is (14. §).

A társaságot annak megalapítását (a társasági szerződés valamennyi tag által történt aláírását) követően „azon törvényszéknél, melynek területén a társaság székhelye van” kellett volna bejelenteni (15. §). A mai fogalmaink szerinti cégbejegyzési kérelemnek megfelelő bejelentést közjegyzői vagy bírósági hitelesítéssel ellátott okirati formában kellett volna megtenni, valamennyi tag aláírásával. A kérelemhez az alábbi melléletek csatolását írta volna elő a tervezet: a társasági szerződés eredeti példánya vagy hiteles másolata; „társasági tagok nevét, polgári állását, lakhelyét s a mindegyikre eső tőkerész nagyságát feltüntető kimutatás”, azaz a tagjegyzék; amennyiben pedig a társasági szerződést valamely tag meghatalmazott útján írta alá, e meghatalmazás is. A bejelentéssel együtt igazolni kell a kötelező tőkebefizetést (minimum 30%) megfizetését, továbbá a cégjegyzés módját („hiteles alakban bemutatni” vagy „ugyanazon törvényszéknél cégjegyzésüket hitelesíttetni”).

A cégbíróság a bejelentést kizárólag abból a szempontból vizsgálhatta volna meg, hogy az abban foglaltak a törvény 3–14. §-ának megfelelnek-e, és ha azokat rendben találta, bejegyzte a társaságot a cégjegyzékbe. A nyilvántartásnak, valamint a cég megalapításáról szóló hirdetménynek az alábbi adatokat kellett volna tartalmaznia (16. §): a társasági szerződés keltét (1.); a társaság cégnevét és székhelyét (2.); a társaság időtartamát (3.); a társaság célját, azaz főtevékenységét (4.); a „társasági tőke”, azaz törzstőke nagyságát (5.); a társaság tagjainak nevét és „tőkerészenek” (törzsbetéteinek) összegét (6.); azt a hitelezők számára alapvető fontosságú információt, hogy „mindegyik tőkerészre mily ösz-

szegű befizetés történt” (7.); a cégjegyzés módját (8.); az apportra vonatkozó speciális rendelkezéseket (9.); a képviselőre jogosultak nevét (10.); továbbá „a társaság hirdményeinek közzétételi módját, amennyiben a társasági szerződés e részben intézkedik” (11.).

A társaság alapításáról szóló fejezet utolsó két szakaszában szintén cégeljárással kapcsolatos rendelkezéseket találunk: a 17. § szerint, ha a társaságnak a Kt. szerinti fióktelepe van (ami a székhelytől eltérő címet jelent), a cégalapítást a fióktelep helysége szerint illetékes cégbírósnál is be kell jelenteni. A 18. § értelmében pedig bármely, a cégjegyzékben és hirdményben szereplő kötelező adat megváltozása esetén is le kell folytatni a bejelentési (mai fogalmaink szerint: változásbejegyzési) eljárást. Az alaphirdményre külön nem, a változások kapcsán viszont kimondja a közhitelesség elvét a tervezet, amely értelemszerűen az alapításra is alkalmazandónak tekintendő: „Amennyiben a változások a cégjegyzékbe be nem vezetettek és közzé nem tétettek, azok harmadik személy ellenében csak annyiban érvényesíthetők, amennyiben a társaság igazolni képes, hogy a változás az utóbbi előtt ismeretes volt” [18. § (2) bekezdés].

2. 2. A társaság külső jogviszonyai, a társasági szerződés módosítása, tőkeemelés és -leszállítás

A tervezet második (nem sorszámozott) fejezete *A korlátolt felelősségű társaság jogviszonyai* címet viseli. Ez azért érdekes, mert van egy külön, *A társasági tagok jogviszonyai* című fejezet is (e kettő közé ékelődik a társaság képviselőtéről, ténylegesen szervezetéről szóló), azaz Pap Dávid a német *GmbH-Gesetz*-cel ellentétben (lásd annak *Rechtsverhältnisse der Gesellschaft und der Gesellschafter* című fejezetét) egymástól elkülönítve tartotta volna helyesnek szabályozni a külső és a belső társasági jogi jogviszonyokat. Előbbibe azonban nemcsak a társaság és harmadik személyek (hitelezők) jogviszonyait, hanem a törzstőke felemelésével és leszállításával kapcsolatos szabályokat is beleértette, amit a német törvény a társasági szerződés módosításával kapcsolatos fejezetben (*Abänderungen des Gesellschaftsvertrages*) szabályozott.

A 19. § a kft. jogi személyiségét írja körül, a német *GmbH-Gesetz* 13. §-ának (1) bekezdéséhez hasonlóan, de külön nem kitérve a „tulajdonra és más dologi jogosultságokra”: „A korlátolt felelősségű társaság saját cége alatt jogokat szerezhet és kötelezettségeket vállalhat, bíróságok előtt perelhet és perelhető”. A plánum alighanem legfontosabb szakasza a korábban már hivatkozott 20. §, amely kimondja, hogy bár a tagok felelőssége a be nem fizetett „tőkerész” (és a társaságtól illetéktelenül felvett összegek) erejéig korlátozott, egyrészt ez a felelősség egyetemleges (azaz a tagok egymás be nem fizetett törzsbetéteért és illetéktelenül felvett pénzüsszegeiért is felelnek), másrészt nemcsak a társasággal, hanem „harmadik személyekkel” szemben is fennáll, mégpedig oly módon, hogy a hitelezők a társasággal együtt a tagokat is perelhetik.

Ugyanakkor a 21. § világossá teszi, hogy a tagok vagyona végrehajtást vezetni csak abban az esetben lehet, ha a társaság vagyona nem nyújtana fedezetet a hitelezők követeléseire. A 20. § szerinti felelősségi alakzat – a korlátozottságtól eltekintve – ezzel együtt is sokkal jobban emlékeztet a közkereseti társaság tagjainak és a betéti társaság beltágjainak felelősségére, mint a német törvény szerinti, később a magyar jogba is átemelt konstrukció. Ez nem véletlen, hiszen Pap Dávid a német változatnál személyesebb jellegű korlátolt felelősségű társasági forma bevezetésének szükségessége mellett foglalt állást (lásd a tervezet indokolását).

A 22–23. § arról rendelkezik, hogy a tag által a társaságba bevitt vagyon – legyen az akár pénzbeli, akár nem pénzbeli törzsbetét – a társaság tulajdonába megy át, azaz ha a tagnak áll fenn tartozása valakivel szemben, az ő hitelezője felé ezek a vagyonelemek a továbbiakban fedezetül nem szolgálhatnak, azonban természetesen a hitelező végrehajtást vezethet magára a „tőkerészre”. A 24. § azt is egyértelművé teszi, hogy ha valakinek a céggel szemben áll fenn tartozása, abba nem számíthatja be a taggal szembeni követelését. Ezek a szabályok nyilván logikusan következnek a kft. jogi személyiségéből, azaz abból, hogy a társaság mint jogalany – a polgári jogi *societas*-szal ellentétben – a tagjaitól határozottan elkülönül. A személyegyesítő jelleg dominanciája miatt Pap mégis szükségesnek tartotta, hogy ezekről kifejezetten rendelkezzen, nem bízva a kérdés eldöntését a bírói gyakorlatra (amely egyébként a 19. § alapján minden bizonnyal ugyanígy foglalt volna állást).

A 25. § a társasági szerződés módosítását szabályozza, amihez főszabályként – ha maga a társasági szerződés másként nem rendelkezik – valamennyi tag egyetértését és aláírását kívánta előírni. Érdekes kérdés (a plánum nem tér ki rá), hogy miképpen kellene megítélni azt az esetet, ha a társasági szerződés többségi döntéssel is lehetővé teszi önmaga módosítását, de azt az egyet nem értő, kisebbségben maradt tag nem hajlandó aláírni. A 25. § harmadik bekezdésének szó szerinti értelmezése szerint („A változtatás csak úgy hatályos...”) ez esetben az egyet nem értők blokkolni tudták volna a többség által elhatározott módosítást, ami lehetetlen helyzetet eredményezett volna. Fontos szabály végül, hogy egyhangú határozattal az apportra vonatkozó rendelkezések kivételével bármely rendelkezést módosítani lehet (amint láttuk, akár még a társaság célját is), azonban ezek a változtatások nem járhatnak „harmadik személyek előbb szerzett jogainak” sérelmével. (Megjegyzendő, hogy az eredeti szövegben nem „kivételével”, hanem „kivételével” szerepel, de ez nyilván csak sajtóhiba.)²⁶

A 26–34. § a törzstőke felemelésével kapcsolatos, igen részletes szabályokat tartalmazza. Ehhez is alakszerű szerződmódosításra lett volna szükség (melyet a tervezet 26. §-a „a társasági tőke emelésére vonatkozó szerződésnek” nevez). A tőkeemelés történhetett volna a meglévő törzsbetétek megemelésével vagy új törzsbetétek szolgáltatásával. Utóbbi esetben az új „tőkerészeket” harmadik személyek is befizethették. Mivel a tervezet valamennyi tag által aláírandó szerződéses formához kötötte a tőkeemelést, az

új tag belépéséhez minden tag egyetértése kellett volna. Új tőkerész befizetése esetén is elegendő lett volna a bejegyzéshez a törzsbetét 30%-ának szolgáltatása (28. §), azonban itt legalább annyi tőkevédelmi szabályt találunk, hogy a tőkét csak akkor lehetett volna megemelni, ha az korábban teljes egészében be lett fizetve. E rendelkezés megsértése esetén a tagokat egyetemleges felelősség terhelte volna, azaz a tagok ez esetben is felelősek egymás jogsértéséért (33. §).

Hitelezővédelmi szempontból – bár a Pap Dávid által bevezetni javasolt korlátolt felelősségű társasági forma talán kevésbé lett volna kockázatos a német „kis részvénytársasághoz” képest – mégiscsak a legérzékenyebb kérdés a törzstőke leszállítása. Ennek szabályait a tervezet 35–39. §-ai tartalmazzák. A két legfontosabb garanciális szabály ezzel kapcsolatban a Pap-féle tervezet szerint is az lett volna, hogy a törzstőke utólag sem szállítható le a 10 000 koronás tőkeminimum alá [35. § (2) bekezdés], valamint hogy a tőkeleszállítás cégjegyzékbe történő bejegyzése (és az az alapján teljesíthető kifizetések) előtt nem kevesebb, mint három alkalommal kell hirdetményt közzétenni a hivatalos lapban a tervezett leszállításról, mely alapján a hitelezők esetleges kifogásait jelezhetik (38. §).

Jelentkezés hiányában úgy kell tekinteni, hogy a hitelező a változáshoz hozzájárult. Ha viszont valamely hitelező kifogást emel, az általa bejelentett követelést bírói letétbe kellett volna helyezni. Bár a 38. § utolsó bekezdése ezzel kapcsolatban kimondja, hogy a letétbe helyezés „nem állapít meg vélelmet a bejelentő javára”, a tervezet nem írja elő a hitelezők számára a követelésük alátámasztását, így nyilvánvalóan alaptalan követelések esetén sem mentesítette volna a társaságot a letétbe helyezés kötelezettsége alól. Ezáltal rosszhiszemű személyek vissza tudtak volna élni „kifogásolási” jogukkal, és a tőkeleszállítást egy nagy összegű (esetleg nem is valós) követelés bejelentésével meg tudták volna akadályozni abban az esetben, ha a társaságnak ezen összeg bírói letétbe helyezése aránytalan nehézséget okozott volna.

2. 3. A társaság képvisellete és szervezete (ügyvezetés, határozathozatal, kisebbségi jogok)

A német kft.-törvény 3. fejezete (*Vertretung und Geschäftsführung*) mintájára Pap Dávid tervezete is *A társaság képvisellete* címszó alatt tárgyalja a korlátolt felelősségű társaság szervezetét (az osztrák törvény *Die gesellschaftliche Organe* című 2. fejezete, amely az egyes szerveket külön címszó alatt szabályozta, sokkal fejlettebb volt ezeknél a megoldásoknál). A 40. § szerint a társaság ügyeit „egy vagy több üzletvezető intézi”, akiket – ha a társasági szerződés ezt nem teszi kötelezővé – nem csak a társaság tagjai közül lehetett volna megválasztani.

A 41. § értelmében a céget „hatóságok és harmadik személyek irányában az üzletvezetők képviselik”. Mint láttuk, ez ellentmond a 9. § azon rendelkezésének, mely szerint a cégjegyzés akként történik, hogy a cégnév alá „a társaság képviselétére jogosított egy vagy több tag aláírja

nevét”. Ezt az ellentmondást a bírói gyakorlatnak kellett volna feloldania, nyilvánvalóan úgy, hogy a 40–41. § alkalmazásával lehetővé teszi a társasággal tagsági jogviszonyban nem álló üzletvezetők képviselati és cégjegyzési jogát is. A tervezet 42. §-a ráadásul cégvezetőket is említ, azaz nemcsak képviselőre feljogosított tagok és (nem tag) üzletvezetők, hanem cégvezetők is képviselhetők volna a társaságot, utóbbiak csak valamely üzletvezetővel együttesen.

Az üzletvezetők hatáskörtúllépése esetére szigorú felelősségi szabályt tartalmaz a 46. § utolsó bekezdése: ha „e megbízásuk határain túlmennek, ha a törvények vagy a társasági szerződés ellen cselekszenek, minden ebből eredő kárért egész vagyoniukkal egyetemleg felelnek”. A szövegből nem derül ki egyértelműen, hogy ez csak a társaságnak okozott károkra vonatkozik, vagy harmadik személyeknek okozott károkért is feleltek volna közvetlenül, azonban – az 55. § rendelkezésével egybevetve – feltehetően előbbi lett volna a helyes jogértelmezés.

A 49. § szerint az üzletvezetőknek olyan gondossággal kell eljárniuk a társaság ügyeiben, amilyennel saját ügyeikben eljárni szoktak. Ez igen szubjektív felelősségi alakzat, hiszen a szavak nyelvtani értelme szerint így a saját ügyeiben hanyag személy a társaság ügyeiben is eljárhatott volna hanyag módon. Alighanem „a rendes kereskedő gondossága” lett volna helyes, bár Pap a saját megfogalmazását a Kt. 72. §-ából vette át (*culpa in concreto*). Hangsúlyozandó azonban, hogy míg a Kt. a tagok gondosságáról beszél (amivel kapcsolatban Nagy Ferenc megjegyzi, hogy néha épp azért kell társaságot alapítani, mert a tag valamilyen okból, pl. életkora vagy betegsége miatt már nem képes a rendes kereskedő gondosságát kifejteni),²⁷ a Pap-féle tervezet 49. §-a az üzletvezetők (ügyvezetőkre) vonatkozik, akik esetében indokoltabb lett volna szigorúbb felelősségi szabály alkalmazása.

A tervezet 51. §-a igen jelentős védelmet adott volna az üzletvezetők számára az e tiszttségükből való visszahívásukkal szemben, ugyanis nemcsak azt mondja ki, hogy a megbízást csak „jogszerű ok” alapján vonhatták volna vissza a tagok, hanem (igaz, példálózó jelleggel) meg is határozza ezeket az esetköröket. Ilyen lehetett volna, ha az üzletvezető „az üzletvezetésnél vagy a számadásnál rosszhiszeműleg jár el”, „lényeges kötelezettségének meg nem felel”, „megbízatása korlátain túl megy”, „a törvények ellen vét”, „haszonlesésből eredő büntett vagy véttség miatt vád alá helyeztetik vagy elítéltetik”, „a társaság cégével vagy vagyonával magáncéljaira visszaél” vagy „eljárásával a társaság érdekeit veszélyezteti”. Jogszerű felmondási oknak számított volna a „tartós betegség vagy más ok” miatti alkalmatlanság is. A visszaélések és érdekveszélyeztetés kapcsán megjegyzendő, hogy a tervezet 53. §-a összeférhetlenségi szabályokat is tartalmaz, amelyek sokban emlékeztetnek a gazdasági társaságok vezető tisztviselőivel kapcsolatban ma is meglévő hasonló normákra.²⁸

A német *GmbH-Gesetz*hez hasonlóan Pap Dávid tervezete is lehetővé tette volna a korlátolt felelősségű társaság tagjai számára, hogy saját magukból vagy akár más személyekből is álló felügyelőbizottságot válassza-

nak (57. §). A javaslat abban is a német törvény logikáját követi azonban, hogy semmilyen, e testület jogállásával, szervezetével és működésével, hatásköreivel, a társaság más szerveivel fennálló viszonyával kapcsolatos szabályt nem tartalmaz, csak egy utaló normát, mely szerint a Kt. részvénytársaságok felügyelőbizottságára vonatkozó rendelkezéseit kellett volna a kft. hasonló szervére nézve is alkalmazni.

Az 58–62. §-ok – anélkül, hogy ezt így külön kimondanák – lényegüket tekintve a taggyűlésre vonatkozó szabályokat tartalmazzák, ismét a német törvény nyomvonalán haladva. Fontos azonban megjegyezni, hogy a tagok formális gyűlés tartása nélkül is határozhattak volna bármilyen kérdésben (ami jelentős egyszerűsítés a részvénytársasághoz képest, és ismét a közkereseti és a betéti társaságra irányadó szabályokhoz közelít), sőt ettől is csak bizonyos tárgyú vagy típusú határozatok (például az éves beszámoló elfogadása) esetében térhetett volna el a társasági szerződés, azaz még a tagok egyező akaratával megkötött társasági szerződésben sem lehetett volna kötelezővé tenni taggyűlések összehívását és megtartását.

A 61. § ugyanakkor az rt. szabályozásához hasonló rendelkezést tartalmaz azzal, hogy kimondja: „A szavazás nem fejenként, hanem tőkerészek szerint történik”, azaz a tagok szavazata az üzletrészükhöz igazodik, és ez alól eltérést sem engedett volna a plánum. Hasonló kógens szabály az is, hogy bizonyos tárgykörökben mindenképpen kötelező lett volna az egyhangú határozathozatal. Ezeket a 62. § sorolja fel, ide tartozik „az évi leltár és mérleg megállapítása” (1.), „a nyereség felosztása” (2.), „az üzletvezetőknek, esetleg a felügyelő bizottságnak a felmentvény megadása” (3.), „a tőkerészekre való befizetés és esetleg pótbefizetés bekövetlése” (4.), a cégvezetők (5.) és üzletvezetők (6.) kinevezése, továbbá minden egyéb olyan kérdés, amelyben a törvény valamennyi tag egyetértését írja elő (7.).

Az elvileg a társaság képviseletéről szóló fejezet a határozathozatallal kapcsolatos kisebbségi jogokkal zárul (a készülő osztrák törvény ezt a kérdéskört – szintén a társaság szervezetén belül – elkülönítve tárgyalta, *Minderheitsrechte* címszó alatt). A kisebb tulajdonosoknak két fontos jogosultságot biztosított volna a tervezet: a taggyűlés összehívását bármely olyan kérdés megtárgyalására, amelyet szükségesnek tartanak (63. §), valamint a törvénysértő vagy a társasági szerződés rendelkezéseibe ütköző határozatok bíróság előtti megtámadásának jogát (64. §). Míg azonban a 63. § szerinti jogot csak a törzstőke legalább egytizedét kitevő részesedéssel rendelkező tagok gyakorolhatták volna, a 64. § szerinti megtámadási jog minden tagot megilletett volna, tőkerésztől függetlenül: „Minden egyes társasági tagot kereseti jog illet a társasági tagok határozata ellen, ha az a törvénnyel vagy a társasági szerződéssel ellenkezik.”

2. 4. A társaság belső jogviszonyai

Sajátos szerkesztési elv szerint a szervezeti kérdések után ismét a jogviszonyok következnek a tervezet szövegében – ez esetben a belsők (azaz a tagoknak a társasággal szem-

ben és a társaságon belül fennálló jogai és kötelezettségei). A 65. § nemcsak abban az esetben biztosított volna szabad kezdet a tagoknak a tagsági jogok és kötelezettségek társasági szerződésben való szabályozására, amikor ezt a törvény kifejezetten megengedi, hanem olyan esetekre is, amelyekre nézve „intézkedést nem tartalmaz”. A 66. § értelmében a 20. § szerinti szigorú, harmadik személyekkel szemben fennálló, a többi taggal egyetemleges felelősség a társaságba (bármely okból) újonnan „belépő” tagokra is kiterjedt volna – ettől eltérni a társasági szerződésben nem lehet. A 67. § – amely szintén nem enged eltérést – valamennyi tag számára biztosította volna a társaság ügyeiről való tudomásszerzés és tájékozódás jogát. A felvilágosítás megadását adott esetben bírói úton is kikényszeríthették volna a tagok, ugyanakkor szakértőt csak bírói engedéllyel vehettek volna igénybe.

A tervezet 68. §-ának (1) bekezdése hibásan szerkesztett mondatot tartalmaz: „A társasági tagnak azon kiadásokról, melyeket ez a társaság ügyében tesz, azon kötelezettségekről, melyeket a társaság helyett vállal, s azon veszteségekért, melyek őt közvetlenül az üzletvezetésből vagy az azzal elválaszthatatlanul járó veszélyekből érik, a társaság felelős”. A mondatnak valószínűsíthetően az a helyes értelmezése, hogy a tag e kárai megtérítését kérhetné volna a társaságtól. A (2) bekezdés értelmében mindezeket túl a társaság számára „előlegezett pénzek” után kamatot követelhetett volna (ennek mértékéről, valamint az „előlegezett pénzek” fogalmáról sem esik említés a szövegben), emellett pedig a társasági szerződésben kellett volna rögzíteni, megilleti-e díjazás a tagot az üzletvezetésért. (Feltételezhető, hogy a társasági szerződés, vagy akár a tagok külön határozata a nem tag üzletvezetők díjazását is megállapíthatta volna.)

A 69. § értelmében a tagokat „a társasági vagyonnak a társasági tag tőkerészehez aránylagos része illeti” (azaz a törzsbetétek arányában jöttek volna létre a társaságon belül az üzletrészek). A 70. § ismét hibás („Tőkerésztét a társasági szerződéssel megállapított összegben s esetleg szintén társasági szerződéssel megállapított pótbefizetéseken túl nagyobbítani vagy a veszteség által csökkent tőkerészt kiegészíteni egyik társasági tag sem tartozik”), ugyanis a pótbefizetés nem növeli a „tőkerészt” (sem a törzsbetét összegét, sem az üzletrészt százalékos mértékét). Feltehetően a szerző itt az új törzsbetétek befizetésével megvalósuló tőkeemelésre gondolt.

Ezt az ellentmondást a tervezet véglegesítése során fel kellett volna oldani, mint ahogy a 71. § is korrekcióra szorult volna, hiszen eszerint „a tőkerészre teljesített befizetést vagy esetleges pótbefizetést a társaság fennállása alatt nem lehet visszakövetelni”, miközben a pótbefizetést egyebek mellett épp az különbözteti meg a törzsbetét megemelésétől, hogy bizonyos feltételek megvalósulása esetén az a tagoknak visszajár. A 72. § („tőkerész consoktítása”) is nehezen értelmezhető. A 73. § kamatfizetési kötelezettséget írt volna elő a tagoknak a törzsbetét vagy a pótbefizetés késedelmes szolgáltatásáért, a 74. § pedig a kiskorú tagok jogainak gyakorlásával kapcsolatosan utal az 1877. évi XX. tc.-re (gyámtörvény).

2. 5. Számviteli kérdések, részesedés a nyereségből, tőkeszerkezet

A tervezet egyik különlegessége a számviteli kérdésekkel foglalkozó ötödik fejezet, amely a *Számadás* címet viseli. (A Kt. az egyes társasági formáknál külön nem tartalmazott ilyen részt, a kereskedőkre és kereskedelmi társaságokra vonatkozó általános rendelkezések körében azonban igen.) A 75. § arra kötelezte volna az üzletvezetőket, hogy minden üzleti évet követő 90 napon belül összeállítsák a társaság „leltárát és mérlegét”, mely alapján a társaság adott évi vesztesége vagy nyeresége megállapítható. Rendkívül szigorú szabályt tartalmaz a 76. §, melynek értelmében a leltár és mérleg valóságáért az üzletvezetőket, sőt – ha vannak – a felügyelőbizottsági tagokat is egyetemleges felelősség terhelte volna (ez esetben nyilván harmadik személyek, „csak” a társaság felé). Bántóan hiányzik a szabályból, hogy milyen esetben mentesülhettek volna az érintettek e felelősség alól (pl. ha egy üzletvezető nem vett részt a leltár és mérleg elkészítésében, esetleg ha egy felügyelőbizottsági tag kifejezetten jelezte aggályait).

Igen érdekes a 77. § is, mely szerint a tagokat „tőkerészként” után kamat illette volna meg. Ma már úgy gondoljuk, ez a szabály ellentétes a tőkevédelmi elvárásokkal, azonban a tervezet korában az úgynevezett „építő kamat” még teljesen elfogadott volt, még az 1930. évi V. tc. is rendelkezni fog róla. Csakhogy míg Kuncz Ödön csak a társaság tevékenységének megkezdéséig terjedő időszakra fogja ezt megengedni, azon belül is lényeges, a kamat mértékére vonatkozó korlátozásokkal, Pap Dávid tervezetében semmilyen hasonló megkötést nem találunk. Ez igen aggályos lett volna, különös tekintettel arra, hogy a 16. § még azt sem írta volna elő, hogy a társasági szerződés tagok részére fizetendő kamatra vonatkozó rendelkezéseit a cégjegyzékbe be kell jegyezni és közzé kell tenni. *Ad absurdum* egy 100%-os első évi kamat kikötésével meg lehetett volna kerülni azt a szabályt, hogy a tag a tőkerészt a társaságtól nem követelheti vissza. Ezt a visszaélésszerű joggyakorlást a bírósági gyakorlatnak kellett volna kizárnia.

A 78. § a nyereségből való részesedés szabályait tartalmazza. Eszerint – a társasági szerződés eltérő rendelkezése hiányában – a tagok „tőkerészeik” arányában lettek volna jogosultak osztalékra (a tervezet ezt a szót nem használja), olyan mértékig, ahogy azt a társasági szerződés vagy a tagok határozata előírja. Ez lehet a nyereség teljes vagy részleges felosztása, de természetesen úgy is dönthettek volna a tagok, hogy a teljes nyereséget tartalékba helyezik. A nyereség fogalmát nem pontosítja a tervezet, azonban feltételezhető, hogy az az adózott eredményt jelenti. Megjegyzendő, hogy a kft.-k adózásának kérdése ekkor még nyitott volt a szakirodalomban, hiszen opcióként az is felmerült, hogy maga a társaság ne, csak a tagjai fizessenek adót a nyereségből. Utóbbi szabályozás ugyanakkor nem tudta volna kezelni azt az esetet, amikor a társaság nem fizet osztalékot, ez esetben a teljes nyereség mentes lett volna az adó alól, ami az államháztartás szempontjából meglehetősen kedvezőtlen lett volna.

Fontos rendelkezéseket találhatunk a *Számadás* című fejezet utolsó, 79. §-ában is. Eszerint, ha „a számadásokból vagy a mérlegből” megállapíthatóan a társaság a tőkéje 50%-át elveszítette, az üzletvezetők kötelesek a tagokat határozathozatalra felhívni (ez ma is így van).²⁹ A tagok számára kétféle döntési lehetőséget biztosított volna a törvény: döntés a társaság működésének továbbfolytatásáról vagy feloszlatajáról. Ha a társaság vagyona a továbbiakban nem nyújtott volna fedezetet a társaság tartozásaira, kötelező lett volna a csőd bejelentése (mai fogalmaink szerint felszámolási eljárást kellett volna kezdeményezni a cég ellen). Azt azonban nem tartalmazza a tervezet, hogy ha a tagok a továbbműködés mellett döntenek, milyen intézkedéseket kellett volna tenniük a megfelelő mértékű tőke biztosítása érdekében. Ez egy újabb hiányosság a tervezetben. Persze mentsége a szerzőnek, hogy a 19–20. század fordulóján az erre vonatkozó szabályok (a megfelelő saját tőke – jegyzett tőke arány helyreállításának módjai) még nem kristályosodtak ki, különös tekintettel a korlátolt felelősségű társaságok rendkívül friss szabályozására és kialakulatlan bírói gyakorlatára.

2. 6. Törzsbetét, üzletrész és pótbefizetések

A plánum a 80. §-tól *A tőkerész* című fejezettel folytatódik. Olyan szabályokat olvashatunk itt, amelyeknek rendszerint inkább a 69–74. § után kellett volna következniük, hiszen ugyanúgy az üzletrészről szólnak, mint utóbbiak. A 80. § kimondja, hogy „a tőkerészek – ha a társasági szerződés másként nem intézkedik – megoszthatók és másra átruházhatók”. A társasági szerződés nem tilthatta volna meg az üzletrészek társaság többi tagjára való átruházását, a harmadik személy részére történő átruházást viszont akár az üzletvezetők vagy az összes tag hozzájárulásához, akár a tagok többségi határozatához is köthette volna. Ezek a – kis mértékben megváltozott tartalommal – máig létező szabályok³⁰ a kft. személyegyedítő jellegét erősítik a szabadon átruházható részvényekből álló rt.-vel összehasonlítva.

Az üzletrész átruházásához írásbeli szerződés megkötése szükséges (82. §), de közjegyzői okiratba ez esetben is csak azt a meghatalmazást kellett volna foglalni, amelyet a szerződést nem személyesen aláíró tag a képviselőjének adott, magát a „tőkerész-átruházási” szerződést nem. A szerződés útján történő átruházáson túl az üzletrészt öröklés vagy bírósági végrehajtás útján is meg lehetett volna szerezni (84. §).

A tagváltozást az új tagnak lett volna kötelezettsége bejelenteni és igazolni a társaság felé, amely (nyilván az üzletvezetők útján) azt a 15. §-ban már említett „társasági tőkerész-könyvbe” jegyzi be (85. §). A társasággal szemben csak azok a tagok gyakorolhatnak tagsági jogokat, akiket ebbe a könyvbe bejegyeztek (86. §). Az üzletvezetők mindezekén túl a cégbíróság felé is bejelentési kötelezettséggel tartoztak volna, mégpedig kétféleképpen is: a tagváltozást „haladéktalanul” be kellett volna jelenteniük, míg ettől függetlenül, sőt tagváltozás hiányában is, minden üzleti év végét követő 30 napon belül kötelesek lettek

volna a tagjegyzék aktuális állapotát meghatározott adattartalommal a cégbírósnak bejelenteni. Ezekkel az éves bejelentésekkel tudta volna a cégbírósnak (és a hitelezők is) nyomon követni a társaság belső történetét, különös tekintettel a törzsbetétek, üzletrészek és pótbefizetések állapotára.

A „tőkerészre teljesítendő befizetésekről” újabb külön fejezet szól, viszonylag részletesen (88–99. §). A 88. § értelmében a tagok a befizetéseikről nyugtát követelhetnek a társaságról, egyéb okirat kiállítását azonban a tervezet szigorúan tiltja. Ez annak a máig ismert szabálynak felel meg, mely szerint a kft. üzletrészéről értékpapírt kibocsátani tilos – e rendelkezés a korlátozott felelősségű társaság tagjai közötti személyesebb viszont fenntartását segíti elő, mind a mai napig őrizve valamit a kft. személyegyesítő jellegéből a tiszta tőketársaság rt.-vel szemben.³¹

A 89. § értelmében az alapításkor (vagy tőkeemeléskor) be nem fizetett betétek szolgáltatásának ütemezését vagy a társasági szerződésben, vagy a tagok határozatában kell meghatározni. A 89. § harmadik bekezdése tiltott volna minden, a „tőkerész-befizetésekkel” szembeni beszámítást, a 90. § pedig azt a – nyomkövetés szempontjából szintén lényeges – kötelezettséget írja elő, hogy minden egyes befizetést (azaz több részletben történő befizetés esetén a folyamat valamennyi állomását) külön be kell jelenteni a cégbírósnak, „a cégjegyzékbe való bevezetés és közzététel végett”.

A 92. § értelmében a társasági szerződésben vagy határozatban előírt befizetési határidő elmulasztása kamatfizetési kötelezettséget eredményezett volna, emellett a társasági szerződés kötbért is megállapíthatott, sőt úgy is rendelkezhetett volna, hogy „a befizetéssel késedelmes társasági tag a társaságból kirekesztetik és a tőkerészből eredő jogait s az arra már teljesített befizetéseket elveszti”, ám ezt megelőzően legalább egyszer, 30 napos határidő tűzésével fel kellett volna szólítani a tagot (93. §). Ez tehát csak opció: ha a tagok a társasági szerződés feltételeinek megállapításakor nem élnek vele, akkor nem lehetett volna alkalmazni. Ennek megfelelően a 95–98. §-ok tag kizárásával kapcsolatos rendelkezései alkalmazhatóságának is a társasági szerződés idevonatkozó kikötése lett volna a feltétele.

A 95. § a befizetés elmulasztása miatt „kirekesztett társasági tag által meg nem fizetett befizetésért” valamennyi jogelődjének a társasággal (tehát nem harmadik személyekkel) szembeni egyetemleges felelősségét írta volna elő. Azaz, ha valaki úgy ad el egy üzletrészt, hogy a törzsbetétét még nem fizette be (amit ma a törvény egyébként harmadik személy részére történő átruházás esetében főszabályként kizár),³² ezzel azt a kockázatot vállalja, hogy a jövőben is felelős marad az elmulasztott (vagy még esedékessé nem vált) befizetésért. Abban az esetben viszont, ha e felelőssége alapján a kirekesztendő tag helyett teljesíti a befizetést, ezáltal megszerzi az üzletrészt. (Ha erre többen is ajánlkoztak volna a jogelődök közül, akkor a későbbi tagot kellett volna előnyben részesíteni a korábbiakkal szemben a tervezet szerint.)

A 99. § a pótbefizetésekre vonatkozó alapvető szabályokat tartalmazza. A pótbefizetés volt az a jogintézmény,

amelynek kötelezővé tétele nélkül a híres német kereskedelmi jogász, Levin Goldschmidt (1829–1897) nem is engedte volna kft. alapítását.³³ A német *GmbH-Gesetz* nem volt ilyen szigorú, és Pap Dávid tervezete is csak lehetőségként szabályozta volna a pótbefizetéseket. A 99. § első bekezdése szerint a társasági szerződésben kell rendelkezni arról, hogy előírható-e pótbefizetés a tagok számára, de annak mértéke ez esetben sem haladhatja meg „a tőkerész értékét”. E keretek között lehetett volna tehát ennek felső határát megállapítani, ezt meghaladó pótbefizetést a tagok még egyhangú határozattal sem határozhattak volna el.

2. 7. A társaság és a tagsági jogviszony megszűnése (felmondás, kilépés a társaságból)

A következő fejezet *A társaság feloszlása és egyes tagok kiválása* címet kapta, azaz egyrészt a társaság megszűnésével foglalkozik (100–102. §), másrészt lehetővé tette volna a tagok kilépését, adott esetben kizárását is (103–106. §). A 100. § értelmében a társaság megszűnhet csődeljárás eredményeképpen (1.); a tagok kölcsönös megegyezése, azaz valamennyi tag egyetértése esetén (2.); bírósági határozat alapján (3.); a társasági szerződésben meghatározott idő elteltével, ha a társaságot meghatározott időre alapították és a tagok a működést „írásbeli szerződéssel vagy hallgatag” nem folytatták (4.); egyfajta bontó feltétel bekövetkeztével (5.); határozatlan időre létrejött társaság esetében a társasági szerződés valamely tag általi felmondásával (6.); valamint a kft. más társasággal történő egyesülésével (7.). E lehetőségek közül a 6. pont a legsajátosabb – ez a gyakorlatban olyan problémákat eredményezhetett volna, hogy a törvénytervezet minden bizonnyal csak e pont kihagyásával lett volna szabad elfogadni. Ugyanakkor ez is mutatja, mennyire a *societas*, a klasszikus, magánfelek közötti szerződéssel létrehozott személyegyesülés lebegett Pap Dávid szemei előtt a tervezet megírása közben.

A 102. § ráadásul azt a lehetőséget is biztosította volna a tagoknak, hogy – „előleges felmondás nélkül” – bíróságtól kérjék a társaság feloszlását, amennyiben az alábbi esetek valamelyike bekövetkezik: „1. ha a társasági cél elérése külső körülmények miatt lehetetlenné válik; 2. ha valamelyik társasági tag az üzletvezetésnél vagy a számadásnál rosszhiszeműleg jár el; 3. ha a tagok valamelyike lényeges kötelezettségének meg nem felel; 4. ha a befizetések behajtása igen nagy nehézségekkel jár; 5. ha a tagok valamelyike a társaság cégével vagy vagyonával magáncéljaira visszaél; 6. ha valamelyik tag tartós betegség vagy más ok miatt a tisztéhez tartozó társasági ügyekre alkalmatlanná válik; 7. ha valamelyik társasági tag üzletvezetése a társaság alakításának lényeges feltétele volt s az a tag az üzletvezetésről lemond vagy azt nem vállalja vagy nem képes ellátni”. A 100. § 6. pontja (egyoldalú felmondás bármely tag részéről) mellett – a bíróság döntésétől függően – a 102. § is rendkívül bizonytalan helyzetet eredményezett volna a hitelezők és más üzleti partnerek számára, akik elsősorban nyilván az adós társaság, mint jogi személy fennmaradásában érdekeltek.

A 103. § szerint a tagok megállapodhattak volna abban is, hogy egy vagy több tag kilépjen a társaságból, mely esetben a kifogást emelő hitelezők igényeinek kielégítését (vagy részükre biztosíték nyújtását) követően a kilépő tagnak ki lehetett volna fizetni a „tőkerészt”. Mivel a 103. § második bekezdése a 35–39. §-ok alkalmazását írja elő, ilyen kiléptetésre nem kerülhetett volna sor akkor, ha azáltal a társaság törzstőkéje a 10 000 koronás minimum alá csökkent volna. A 103. § szerinti tagkilépés tehát lényegében a törzstőke leszállításának speciális (magában a törvényben ugyan külön szabályozott, de a tőkeleszállítás szabályaira visszautaló) esete lett volna.

A 102. §-ban felsorolt esetekben a tagok a társaság feloszlatása helyett a kilépésük megengedését is követelheték volna (104. §), emellett a 102. §-ban említett valamely körülmény bekövetkeztében vétkes tagot maga a társaság is kizárhatta volna. Ez esetben a kiléptetés fent említett szabályait lehetett volna alkalmazni, azonban a kizárás jogosságáról bíróság dönthetett volna. Az nem derül ki a tervezetből, hogy csak akkor, ha a tag pert indít a kizárásról szóló határozat megtámadása iránt, vagy mindenképpen (azaz magának a társaságnak kellett volna eleve bírói úton érvényesítenie a kizárást). A 106. § megfogalmazása inkább utóbbira enged következtetni.

A 107–113. §-ok a társaság feloszlásának, valamint az egyes tagok kilépésének vagy kizárásának eljárási szabályait tartalmazzák. A 110. § szerint a társaság feloszlásakor „csőd esetét kivéve, felszámolásnak van helye”. Ez természetesen nem a mai fogalmaink, hanem a Kt. szerinti „felszámolást”, azaz a végelszámolást jelenti. Ennek megfelelően a „felszámolókat” (végelszámolókat) is a tagok jelölhetik ki, a bíróság csak akkor avatkozhat közbe, ha azt a törzstőke legalább egytizedét képviselő tagok kéri. A 113. § értelmében először a társaság hitelezőinek az igényeit kell kielégíteni, az ezután még fennmaradt vagyont pedig „tőkerészeik s az ezekre teljesített befizetéseik arányában” lehet felosztani a tagok között. Az „ezekre teljesített befizetéseik arányában” kifejezésből arra következtethetünk, hogy a gyakorlatban nem az üzletrészeket, hanem a tagok által ténylegesen befizetett törzsbetéteket kellett volna a tagi likvidációs hányadok meghatározása során figyelembe venni.

2. 8. Egyéb rendelkezések (elévülés, külföldi társaságok, büntető határozatok)

A 114–115. § külön fejezetet alkot, amely az *Elévülés* címet kapta. A 114. § szerint a hitelezők társasággal szembeni követeléseinek elévülésére a Kt. 121–124. §-ait, azaz a közkereseti társaság által saját tagjai ellen indítható keresetek elévülésére vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni. Eszerint az elévülés öt év. Ugyanakkor a 114. § második fordulója értelmében, ha a hitelező a társaság tagjával vagy üzletvezetőjével szemben, azok korlátlan felelősségére vonatkozó valamelyik speciális felelősségi szabály érvényesítése iránt akart volna pert indítani, erre „az általános magánjogi elévülés szabályai alkalmazandók”. Ugyanez irányadó abban az esetben is, ha a társaság

saját tagjaival szemben, vagy a tagok egymással szemben kívántak volna „társasági viszonyból eredő követelést” érvényesíteni (115. §). Az általános magánjogi elévülési idő ebben a korszakban a Kt. szerinti öt évnél (amely az 1959. évi első Ptk.-tól kezdődően az általános polgári jogi elévülési idő is lett)³⁴ sokkal hosszabb időtartamot jelentett, ugyanis a polgári kori joggyakorlatban sajátos módon a Hármaskönyv nemesekre vonatkozó elévülési szabálya (harminckét év)³⁵ élt tovább, ami nemzetközi összehasonlításban is rendkívül hosszú időtartamnak számított.³⁶

A 116. § (szintén önálló fejezetként) a külföldi kft.-k jogállására vonatkozik, amelyekre nézve a Kt. külföldi részvénytársaságokra vonatkozó egyes rendelkezéseinek megfelelő alkalmazását írta volna elő.

Ahogy a Kt. e szakaszait is a *Büntető határozatok* című fejezet követi, Pap Dávid is ezzel folytatja plánját, és a 117. §-ban kilenc pontban sorolja fel azokat a jogsértéseket, melyeket, amennyiben „a büntető törvény súlya alá” nem esnek, három hónapig terjedhető „fogsággal” rendelt volna büntetni. (Az utolsó bekezdés szerint a bíróság „enyhítő körülmények esetében” a fogságot pénzbírságra változtathatta volna.) A 118. § értelmében a büntetés nem mentesíti az elkövetőt a törvényben megállapított vagyoni felelősség alól. Megjegyzendő, hogy a „fogság” és „pénzbírság” kifejezések alkalmazása sem a Csemegi-kódex (1878. évi V. tc.), sem a kihágási büntető törvénykönyv (1879. évi XL. tc.) szóhasználatába nem illeszkedik, ráadásul utóbbi 16. §-a értelmében az elzárás törvényben megállapított maximuma két hónap lehetett volna. A tervezet büntetőhatározatait tehát mindenképpen összhangba kellett volna hozni a hatályos büntetőjoggal (ahogy Kuncz Ödön is fogja majd tenni a saját tervezeteiben).

A plánus egy *Zárhatórozmánynak* nevezett hatályba léptető rendelkezéssel zárul (119. §). Ez lényegében a Kt. 566. §-ában foglaltakkal azonos szabály, azaz a korlátolt felelősségű társaságokról szóló törvény sem csak a Magyar Királyság területére vonatkozott volna, hanem a vele ekkor társországi státuszban lévő Horvátországra is. Mindez az 1868. évi XXX. tc.-kel kihirdetett magyar–horvát kiegyezési megállapodás 9. §-ából következett, mely szerint a kereskedelmi és váltójog is „a magyar korona összes országainak közös ügye” volt, melyre nézve a törvényalkotás jogát a magyar országgyűlés gyakorolhatta (amelynek mindkét házában biztosított volt a horvát képviselet).

2. 9. Indokolás

A normaszöveghez Pap Dávid rövid általános indokolást is csatolt. Eszerint azért van szükség a kft. mint új „kereskedelmi társulati alakzat” megteremtésére, mert az idők során bebizonyosodott, hogy bizonyos gazdasági célok elérésére sem a közkereseti és betéti, sem pedig a részvénytársaság nem alkalmas. Pap kiemelte, hogy a korlátlan felelősség elkerülése érdekében jellemzővé vált, hogy a tagok személyes közreműködésüket igénylő, tehát személyegyesítő jellegű közös vállalkozásokat „a törvény intenciójának megkerülésével” részvénytársaságként alapították meg. E „részvénytársasági formába burkolás”

azonban „nemcsak hogy a törvény szellemét sérti, hanem emellett a gyakorlati élet szempontjából sem teljesen megfelelő”.³⁷

Mivel e jelenség nemcsak Magyarországon, hanem más államokban is megfigyelhető volt, a megoldást sem feltétlenül magunknak kellett feltalálnunk. Pap ebben a körben a német *GmbH-Gesetz*, mint világviszonylatban első kft.-törvény mellett hangsúlyozottan hívta fel a figyelmet a készülő osztrák jogszabályra is, utalva egyrészt arra, hogy ennek javaslatát 1904-ben az osztrák kormány már be is terjesztette a parlament elé, másrészt hogy – a német törvényhez hasonlóan – annak elkészülte is „az érdekelt kereskedelmi és iparos körök óhajának” köszönhető.³⁸ Ezzel nyilvánvalóan a Gyáriparosok Országos Szövetsége mint az említett „körök” országos érdekképviselői szervének hazai megfelelője jelentőségére utal, amelytől a felkérést kapta a tervezet elkészítésére.

Ugyanakkor azt is hangsúlyozta, hogy nem feltétlenül helyes az a német és osztrák megoldás, amely a személyegyesítő és tőkeegyesítő jelleg között inkább utóbbira helyezte a hangsúlyt („erősebben támaszkodnak a részvénytársasági jogban található szabályokra”): „Ezzel szemben mi hazai viszonyaink figyelembe vétele mellett célszerűbbnek találtuk azt, hogy a korlátolt felelősségű társaságnak olyan szabályozására törekedjünk, amely inkább a közkereseti és betéti társaságra nézve fennálló szabályokhoz alkalmazkodik”, mellyel kapcsolatban a tervezet 20. §-ában foglalt, hitelezőkkel szembeni közvetlen tagi felelősségre vonatkozóan javasolt, fent ismertetett szabályt emelte ki.³⁹

Másik fontos szempontként arra mutatott rá, hogy a magyar törvénynek a lehető legjobban kell illeszkednie a kereskedelmi törvény rendelkezéseihez – ezzel magyarázható, hogy a Kt. „kereskedelmi társaságokra vonatkozó s a korlátolt felelősségű társaságokra is ráülő szakaszait igen sokszor szó szerint vettük át a tervezetbe”.⁴⁰ Megjegyzendő, hogy egyéb helyeken (lásd az elévülés és a külföldi társaságok fent idézett szabályait) a szövetszerű átvételt a sokkal helytakarékosabb utaló normákkal váltotta ki.

A tervezet „vezető eszméi” körében kiemelte a hitelező- és kisebbségvédelmi szabályok jelentőségét is, továbbá – ismét arra utalva, hogy mindenképpen elkerülendő a kft. „valami alacsonyabb rendű részvénytársaság”-kénti viselkedése – azt, hogy véleménye szerint a lehető leghatározottabban ki kell zárni annak lehetőségét, hogy a kft.-ben meglévő üzlet rész tőzsdéi forgalom tárgyává válhassék.⁴¹ Zárásképp pedig jelezte, hogy kész részletes indokolást is készíteni, de ezt megelőzően arra kéri az MGYOSZ tagszervezeteit, hogy tegyék meg észre-

vételeiket, és járuljanak kérelemmel a kormány elé arra vonatkozóan, hogy „terjessze javaslatunkat letárgyalás és elfogadás céljából a törvényhozás elé”.⁴²

3. A tervezet utóélete

A *Kereskedelmi Jog* című folyóirat 1907. évi 3. számában arról adott hírt, hogy az MGYOSZ a tervezet megvitatására bizottságot hoz létre, melynek tárgyalásain az igazságügyminiszter is részt fog venni.⁴³ E testület, báró Hatvany Deutsch Sándor (1852–1913), a szövetség egyik alapítója (Hatvany Lajos édesapja) elnökletével meg is alakult, ám annak ülésain a minisztériumot végül nem a miniszter – 1907. február 2-tól Günther Antal (1847–1920) –, hanem Barna Ignác (1854–1919) kir. ítélőtáblai (később kúriai) bíró képviselte, míg Kossuth Ferenc (1841–1914) kereskedelemügyi miniszter Neumann Károly (1865–1952)⁴⁴ minisztériumi osztálytanácsost, a vasúti jogi és közgazdasági ügyosztály vezetőjét, kereskedelmi akadémiai tanárt delegálta a bizottságba.⁴⁵

A testület Neumann Ármint kérte fel a tervezet szakmai véleményezésére (aki nem volt rokona Neumann Károlynak, viszont, mint a bevezetőben utaltunk rá, először tartott részletes beszámolót Magyarországon az új cégformáról). Ő negyvenhét pontban foglalta össze észrevételeit,⁴⁶ melyeket azután a bizottság megtárgyalta, majd az anyagot 1909. április 8-án azzal a kéréssel küldte meg az igazságügyminiszter részére, hogy a kormány annak alapulvételével készítsen elő törvényjavaslatot.⁴⁷ A miniszter meg is bízta Lévy Béla (1873–1959) ügyvédet, a budapesti Kereskedelmi Akadémia volt tanárát a javaslat előkészítésével, ő azonban ezzel a munkával nem készült el.⁴⁸

A Magyar Gyáriparosok Országos Szövetsége kezdeményezésére megindult előkészítő munka tehát nem járt sikerrel, mindazonáltal megítélésünk szerint Pap Dávid tervezete többet érdemel annál, minthogy (megvalósulás hiányában) elfeledni hagyjuk. Kisebbségi logikái hibái és fogalmi bizonytalanságai ellenére is figyelemre méltó munka, melyet nemcsak szakmai elhivatottság jellemez, hanem az a határozott szándék is, hogy az Apáthy István kereskedelmi kódexére jellemző mintakövetés⁴⁹ helyett bátran alkalmazzunk a német és osztrák törvényektől eltérő, ez esetben például az eredeti, Oechelhäuser-féle koncepcióra emlékeztető szabályozást. Kft.-k tömegeinek a hitelezők igényeinek kielégíthetlensége melletti felszámolását ismerve mindenképpen elgondolkodtató, nem ez lett volna-e a helyes út a magyar társasági jog fejlődése számára.

KÉPES, GYÖRGY

Der erste ungarische Gesetzentwurf über die Gesellschaft mit beschränkter Haftung (Zusammenfassung)

Wie es weithin bekannt ist, die Gesellschaft mit beschränkter Haftung wurde erstmals in 1892 in Deutschland eingeführt, als eine neue Unternehmensform, welche die Vorteile der Aktiengesellschaft mit den Vorzügen der Personengesellschaften verbindet. Der neue deutsche Rechtsakt, der unter dem gebräuchlichen Namen als „GmbH-Gesetz“ bezeichnet wird, wurde bald in ganz Europa bekannt. Erstmals in Ungarn wurde es vom Rechtsanwalt Ármin Neumann auf der Plenarsitzung des Ungarischen Juristenvereins am 29. Oktober 1892 ausführlich beschrieben. Der

erste Entwurf für einen ungarischen GmbH-Gesetz wurde, auf Antrag des Ungarischen Industrieverbands, von einem anderen Rechtsanwalt, Dávid Pap in 1905 erarbeitet. Dieser interessante Entwurf basierte in vieler Hinsicht auf die originelle Idee vom „GmbH-Vater“ Wilhelm von Oechelhäuser: im Interesse der Gläubiger wollte auch Pap eher eine Gesellschaftsform ähnlich der Offenen Handelsgesellschaft als eine „kleine Aktiengesellschaft“ einführen. Der vorliegende Aufsatz beabsichtigt diesen weniger bekannten ungarischen Gesetzesvorschlag vorzulegen.

Jegyzetek

- ¹ A német kft.-törvény megalkotásának történetéről lásd SCHUBERT, Werner: Das GmbH-Gesetz von 1892 – „eine Zierde unserer Reichsgesetzsammlung“. Das historische Geschehen um die GmbH von 1888 bis 1902. In LUTTER, Marcus – ULMER, Peter – ZÖLLNER, Wolfgang (Hg.): *Festschrift 100 Jahre GmbH-Gesetz*. Köln, 1992. Verlag Dr. Otto Schmidt, 1–47. p.
- ² Rövid életrajzát lásd <https://regi.sofar.hu/neumann-armin-2/>.
- ³ NEUMANN Ármin: A korlátolt felelősségre alakult társaságokról szóló 1892. évi német birodalmi törvényről. *Magyar Jogászegyleti Értekezések*, 1893. 6. füzet, 205. p.
- ⁴ KUNCZ Ödön: *Törvénytervezet a részvénytársaságról, a szövetkezettről és a korlátolt felelősségű társaságról*. Budapest, 1926. Globus Rt., 125. p.
- ⁵ PAP Dávid: Törvénytervezet a korlátolt felelősségű társaságról. *Magyar Gyáripárosok Szövetsége Közlemények*, 1905. 12. sz., 26–69. p. A szerző ezúton mond köszönetet az Országos Széchényi Könyvtár munkatársainak, hogy a tervezetet a 2020–21. évi járványidőszak alatt elektronikusan rendelkezésére bocsátották, és ez a tanulmány elkészülhetett.
- ⁶ PAP Dávid. In Újvári Péter (szerk.): *Magyar Zsidó Lexikon*. Budapest, 1929. k. n. 681. p.
- ⁷ KOHN Dávid: Az olasz valuta története. *Közgazdasági és Közigazgatási Szemle*, 1893. 2. kötet, 3–60., 115–169. p.
- ⁸ PAP Dávid: A zárszámadás joga. *Közgazdasági Szemle*, 1897. 3–36., 100–166. p.
- ⁹ PAP Dávid: *A Curia bíraskodása képviselőválasztási ügyekben*. Budapest, 1902. Grill Károly Könyvkiadó-vállalata.
- ¹⁰ MÁRTONFFY Marczel: *A korlátolt felelősséggel alakult társaságok*. A Nagyváradai Jogászegylet Kiadványai 17. Nagyvárad, 1905. Nagyváradai Jogászegylet, 3. p. Az MGYOSZ és Pap Dávid közötti jogviszony részleteit nem ismerve feltételezhető, hogy ügyvédi megbízás keretében kérték fel a tervezet elkészítésére (K.Gy.).
- ¹¹ LUTTER, Marcus: Die Entwicklung der GmbH in Europa und in der Welt. In LUTTER–ULMER–ZÖLLNER 1992. 80–81. p.
- ¹² Uo. 51. p.
- ¹³ A vállalkozás szabadságának és egyenlőségének biztosítása, lásd BALOGH Judit: A közös érdekű ügyek a dualizmus rendszerében. *Jogtörténelmi Szemle*, 2007. 2. sz. 6. p.
- ¹⁴ Oechelhäuser 1888-ban készített javaslatát (*Gesellschaft mit beschränkter Haftpflicht*) közli: KROESCHELL, Karl: *Deutsche Rechtsgeschichte 3. (seit 1650)*. Wiesbaden, ²1993. Springer Fachmedien, 221–222. p.
- ¹⁵ SZENDE Péter Pál: Egyes főbb kérdések a k.f.t.-jog köréből, tekintettel a tervezetre. *Jogtudományi Közöny*, 1925. 10. sz. 76. p.
- ¹⁶ PAP 1905. 66–67. p.
- ¹⁷ „A korlátolt felelősségű társaság kötelezettségeiért harmadik személyekkel szemben a társaság és be nem fizetett tőkerészük [...], valamint az általuk illetéktelenül fölvetett vagy kivett összegek [...] erejéig a társaság tagjai egyetemleg felelősek; a társaság és a társaság tagjai egyszerre is perelhetők.”
- ¹⁸ A témáról bővebben lásd WELLMANN György: Tagi felelősségátvitel társasági jogunkban. In *Acta Conventus de Iure Civili*. Tomus X. Szeged, 2009. SZTE ÁJK Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék, 41–58. p.; bővebben NOCHTA Tibor: *A magánjogi felelősség útjai a társasági jogban*. Pécs, 2005. Dialóg Campus Kiadó.
- ¹⁹ WELLMANN 2009. 42. p. Lásd még BOÓC Ádám: A közkereseti társaság. In SÁRKÖZY Tamás (szerk.): *Polgári jog. A jogi személy*. Az új Ptk. magyarázata II/VI. Budapest, 2013. HVG–ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 183. p.
- ²⁰ FÜREDI Mór: Akadémiai pályadíj-nyertesek. Kohn Dávid. *Magyar Gêniousz*, 1893. 22. sz. 357. p.
- ²¹ Gesetz, betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung. *Deutsches Reichsgesetzblatt*, Nr. 24 v. 1892. RGBI. S. 477–499.
- ²² A két törvény összehasonlítását lásd KLEINSZIG, Carmen: Die Entstehung des österreichischen Gesetzes über die Gesellschaft mit beschränkter Haftung. *Beiträge zur Rechtsgeschichte Österreichs*, Nr. 1 v. 2021. S. 43–45. <http://dx.doi.org/10.1553/BR-GOE2021-1s35>.
- ²³ A zsidótörvények miatt emigrációba kényszerült, majd miután felesége öngyilkosságot követett el, 1940. június 9-én, élete 43. évében ő is öngyilkos lett. Halálhírét lásd *Az Ujság*, 1940. (június 13.) 5. p.
- ²⁴ SZENDE Péter Pál: One man company. *Kereskedelmi Jog*, 1927. 1. sz. 3–9. p.
- ²⁵ Magyar pénzürtékindeks. <https://artortenet.hu/magyar-penzertekindex-arak-es-devizak-alapjan-1754-tol/>.
- ²⁶ Lásd 25. § (2) bek.; PAP 1905. 35. p.
- ²⁷ Lásd NAGY Ferenc: *A magyar kereskedelmi jog kézikönyve, különös tekintettel a bírói gyakorlatra*. I. kötet. Budapest, ⁵1901. Athenaeum Rt., 252. p.
- ²⁸ Lásd a hatályos Ptk. (2013. évi V. törvény) 3:115. §-át.
- ²⁹ Lásd Ptk. 3:189. § (1) bek. a) pont.
- ³⁰ Lásd Ptk. 3:167. §.
- ³¹ A Ptk. ma már nem a kft.-re vonatkozó különös, hanem a jogi személyekre vonatkozó általános szabályok körében mondja ki, hogy „A részvénytársaság kivételével tagsági jogokról nem lehet [helyesen tilos (K.Gy.)] értékpapírt kibocsátani” (3:11. §).
- ³² Lásd Ptk. 3:167. § (1) bek.

- ³³ „Gesellschaften mit beschränkter Haftung sind nur als Zubusse-
gesellschaften zuzulassen”. Lásd GOLDSCHMIDT, Levin: *Alte und
neue Formen der Handelsgesellschaft*. Berlin, 1892. Verlag von
Otto Liebmann, 42. p.
- ³⁴ Lásd 1959. évi IV. törvény (rég. Ptk.) 324 § (1) bek.; 2013. évi V.
törvény (új Ptk.) 6:22. § (1) bek.
- ³⁵ Lásd HK I. rész 78. cím 2–3. § és (kifejezetten a perindításra) 79.
cím 3. §.
- ³⁶ PUSZTAHELYI Réka: *A magánjogi elévülés*. Miskolc, 2015. No-
votni Alapítvány, 133–136. p.
- ³⁷ PAP 1905. 65. p.
- ³⁸ Uo. 66. p.
- ³⁹ Uo. 66–67. p.
- ⁴⁰ Uo. 68. p.
- ⁴¹ Uo. 68–69. p.
- ⁴² Uo. 69. p.
- ⁴³ *Kereskedelmi Jog*, 1907. 3. sz. 60. p.
- ⁴⁴ Neumann Károly halálának dátumaként a legtöbb életrajzi adat-
tár az 1944. évet adja meg, valójában azonban 1952. április 15-

én hunyt el. Lásd Halálozás. *Magyar Nemzet*, 1952. (április 25.)
96. sz. 4. p.; JAKAB Réka: A pápai Neumannok. Adalékok a 19.
századi családi karriertörténetek kutatásához. *Századok*, 2019. 2.
sz. 378., 374. p.

⁴⁵ BOZÓKY Géza: *A korlátolt felelősségű társaság a külföldi és de-
lege ferenda a magyar jogban*. Pozsony, 1914. Eder István
Könyvnyomdája, 6. lj. 17–18. p.

⁴⁶ Lásd: A korlátolt felelősségű társaságok. *Magyar Gyáriparosok
Szövetsége Közlemények*, 1909. 48. sz. 83–98., 83–91. pp.

⁴⁷ Az MGYOSZ bizottságának előterjesztése. Uo. 91–98. p.

⁴⁸ BOZÓKY 1914. 18. p.

⁴⁹ KUNCZ 1926. 146. p. A témáról bővebben lásd HORVÁTH Attila:
A kereskedelmi törvény – az 1875. évi XXXVII. tc. In MÁTHÉ
Gábor – MENYHÁRD Attila – MEZEY Barna (szerk.): *A kettős mo-
narchia. Die Doppelmonarchie*. Budapest, 2018. ELTE Eötvös
Kiadó, 216–225. p.

